

הלכות שכירות פרק י

א. המלוה את חברו על המשכון בין שהלוהו מעות בין שהלוהו פרות, בין שמשכנו בשעת הלוואתו בין שמשכנו אחר שהלוהו הרי זה שומר שכר. לפיכך אם אבד המשכון, או נגנב חייב בדמיו; ואם נאנס המשכון, כגון שנלקח בלסטים מזין וכיוצא בו משאר אנסין ישבע שנאנס, וישלם בעל המשכון את חובו עד פרוטה אחרונה.

ב. כל האומר לחברו שמר לי ואשמר לך, הרי זו שמירה בבעלים. אמר לו שמר לי היום ואשמר לך למחר, השאילני היום ואשאילך למחר, שמר לי היום ואשאילך למחר, השאילני היום ואשמר לך למחר כלן נעשו שומרי שכר זה לזה.

ג. כל האמנין שומרי שכר. וכלן שאמרו טל את שלך והבא מעות, או שאמר לו גמרתיו, ולא לקחו הבעלים את הפלי הרי האמן שומר חנם; אבל אם אמר האמן הבא מעות, וטל את שלך עדין הוא נושא שכר, כשהיה.

ד. נתן לאמנין לתקן, וקלקלו חייבין לשלם. כיצד: נתן לחרש שדה תבה ומגדל לקבע בהן מסמר, ושברן, או שנתן לו עצים לעשות מהן שדה תבה ומגדל, ועשה מהן שדה תבה ומגדל ונשברו אחר שנעשו משלם לו דמי תבה שדה ומגדל, שאין האמן קונה שבח הפלי.

ה. נתן צמר לצבע, והקדיחתו יורה נותן לו דמי צמרו. צבעו כעור, או שנתן לו לצבעו אדם וצבעו שחור, שחור וצבעו אדם, נתן עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה, ועשה כסא רע או ספסל אם השבח יתר על ההוצאה, נותן לו בעל הפלי את ההוצאה; ואם ההוצאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח בלבד. אמר בעל הפלי איני רוצה בתקנה זו, אלא תן לי דמי הצמר או דמי העצים אין שומעין לו. וכן אם אמר האמן הא לך דמי צמרך או דמי עצך, ולך אין שומעין לו: שאין האמן קונה בשבח כלי שעשה.

ו. המוליך חטין לטחון, ולא לתתן ועשאן סבין או מרסן, נתן קמח לנחתום, ועשאו פת נפולין, בהמה לטבח, ונבלה חייבין לשלם דמים, מפני שהן נושאי שכר. לפיכך אם היה טבח ממחה, ושחט בחנם פטור מלשלם; ואם אינו ממחה אף על פי שהוא בחנם, חייב לשלם.

ז. וכן המראה דינר לשלחני, ואמר לו יפה הוא ונמצא רע אם בשכר ראהו חייב לשלם, אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד. ואם בחנם ראהו, פטור: והוא שיהיה בקי, שאינו צריך להתלמד; ואם אינו בקי חייב לשלם, אף על פי שהוא בחנם. והוא שיאמר לשלחני, עליך אני סומך, או שהיו הדברים מראין שהוא סומך על ראיתו, ולא יראה לאחרים.

ח. טבח שעשה בחנם ונבל, וכן שלחני שאמר יפה ונמצא רע, וכל כיוצא בהן עליהן להביא ראיה, שהן ממחין; ואם לא הביאו ראיה, משלמין.

ט. מקומות שנהגו שיהיה הנוטע אילנות נוטל חצי השבח, ובעל הקרקע חצי, ונטע והשבית, ונטע והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו, ומנפין ממנו מה שהפסיד, ונוטל השאר.

ואִפְלוּ הַתְּנָה עַל עֲצָמוֹ, שְׁאֵם הַפֶּסֶד לֹא יִטַּל כָּלוּם הָרִי זֶה
אֶסְמִכְתָּא, וְאִין מְנַפִּין לוֹ אֶלֶּא מַה שֶּׁהַפֶּסֶד.

י. הִיָּה מְנַהֵגִם שְׂיִטְל הַנוּטֵעַ מְחַצָּה, וּבַעַל הַקֶּרֶקֶע מְחַצָּה, וּכְךָ
הִיָּה מְנַהֵגִם שְׂיִטְל הָאָרִיס שְׁלִישׁ אִם נָטַע הַנוּטֵעַ וְהַשְׁפִּיחַ וְרָצָה
לְהַסְתִּילָק, שְׁנַמְצָא בַּעַל הַקֶּרֶקֶע צָרִיךְ לְהוֹרִיד לָהּ אָרִיס הָרִי
בַּעַל הַקֶּרֶקֶע מוֹרִיד עָרִיס, וְיִטְל בַּעַל הַקֶּרֶקֶע חֲצִיו, וְלֹא יִפְסִיד
מִחֲלָקוֹ כָּלוּם; וְיִטְל הָאָרִיס שְׁלִישׁ; וְהַשְׁתּוֹת הַנֶּשֶׁאֶר יִהְיֶה
שְׁלֹנוּטֵעַ, שֶׁהָרִי סָלַק עֲצָמוֹ בְּרָצוֹנוֹ.

יא. הַנוּטֵעַ אֵילָנוֹת לִבְנֵי הַמְּדִינָה שֶׁהַפֶּסֶד, וְכֵן טִבַּח שְׁלִבְנֵי הָעִיר
שְׁנַבֵּל הַבְּהֵמוֹת, וְהַמְקִיז דָּם שֶׁחָבַל, וְהַסּוֹפֵר שְׁטָעָה בַּשְּׁטָרוֹת,
וּמִלְמַד תִּינוּקוֹת שֶׁפָּשַׁע בְּתִינוּקוֹת וְלֹא לְמַד, אוֹ לְמַד בְּטָעוֹת,
וְכָל כִּיּוֹצֵא בָּאֵלוֹ הָאֲמָנִים שְׂאִי אֶפְשָׁר שִׁיַּחזֹּר הַהַפֶּסֶד שֶׁהַפֶּסֶדוֹ
מִסְלָקִין אוֹתָן בְּלֹא הַתְּרָאָה: מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּמַתְרִין וְעוֹמְדִין, עַד
שִׁישְׁתַּדְּלוּ בְּמִלְאכְתָּן, הוֹאִיל וְהַעֲמִידוֹ אוֹתָן הַצָּבוֹר עֲלֵיהֶן.

הַלְבוֹת שְׁכִירוֹת פֶּרֶק יא

א. מִצּוֹת עֲשֵׂה לִתֵּן שְׂכָר הַשְּׂכִיר בְּזִמְנוֹ, שְׁנֹאמֵר "כִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן
שְׂכָרוֹ" (דְּבָרִים כד, טו). וְאִם אַחֲרוֹ לְאַחַר זְמַנוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה,
שְׁנֹאמֵר "וְלֹא-תָבוֹא עָלָיו הַשֹּׁמֵשׁ" (שם). וְאִין לוֹקִין עַל לֹא זֶה,
שֶׁהָרִי הוּא חַיֵּב לְשַׁלֵּם.

ב. אֶחָד שְׂכָר הָאָדָם, וְאֶחָד שְׂכָר הַבְּהֵמָה, וְאֶחָד שְׂכָר הַכֶּלִים
חַיֵּב לִתֵּן בְּזִמְנוֹ; וְאִם אַחֲרֵי לְאַחַר זְמַנוֹ, עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְגַר
תּוֹשֵׁב, יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם "כִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ" (דְּבָרִים כד, טו); וְאִם
אַחֲרֵי, אֵינּוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

ג. כָּל הַכּוֹבֵשׁ שְׂכָר שְׂכִיר כָּאֵלוֹ נָטַל אֶת נַפְשׁוֹ מִמֶּנּוּ, שְׁנֹאמֵר
"וְאֵלָיו, הוּא נִשָּׂא אֶת-נַפְשׁוֹ" (דְּבָרִים כד, טו). וְעוֹבֵר בְּאַרְבַּע
אַזְהָרוֹת, וַעֲשֵׂה: מִשּׁוּם כָּל תַּעֲשֶׂק, וּמִשּׁוּם כָּל תַּגְזוֹל, וּמִשּׁוּם
"לֹא-תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר" (ויקרא יט, יג), וּמִשּׁוּם "לֹא-תָבוֹא עָלָיו
הַשֹּׁמֵשׁ" (דְּבָרִים כד, טו), וּמִשּׁוּם "כִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ" (שם).

ד. אֵיזָה הוּא זְמַנוֹ: שְׂכִיר יוֹם גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה, וְעָלָיו נֶאֱמַר
"לֹא-תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר, אֶתְּךָ עַד-בֹּקֶר" (ויקרא יט, יג). וְשְׂכִיר לַיְלָה
גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, וְעָלָיו נֶאֱמַר "כִּיּוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא-תָבוֹא עָלָיו
הַשֹּׁמֵשׁ" (דְּבָרִים כד, טו). שְׂכִיר שְׁעוֹת שְׁלִישׁ גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם, וְשְׂכִיר
שְׁעוֹת שְׁלִלַיְלָה גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר
שָׁנָה, שְׂכִיר שְׁבוּעָה יֵצֵא בַּיּוֹם, גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם; יֵצֵא בַּלַּיְלָה, גּוֹבֶה
כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה.

ה. נָתַן טְלִיתוֹ לְאֶמֶן, גְּמָרָה וְהוֹדִיעָיו אֶפְלוֹ אַחֲרוֹ עֲשָׂרָה יָמִים
כָּל זְמַן שֶׁהַכֶּלִי בִּיד הָאֶמֶן, אֵינּוּ עוֹבֵר. נִתְּנָה לוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם
כִּיּוֹן שֶׁשָּׁקָעָה עָלָיו חֲמָה, עוֹבֵר מִשּׁוּם כָּל תִּלִּין: שֶׁהַקְּבָלוֹת
בְּשְׁכִירוֹת הֵיא, וְחַיֵּב לִתֵּן בְּזִמְנוֹ.

ו. הָאוֹמֵר לְשְׁלוּחוֹ, צֵא וּשְׂכָר לִי פּוֹעֲלִים אִם אָמַר לָהֶם שְׂכָרְכֶם
עַל בַּעַל הַבֵּית, שְׁנִיָּהֶם אֵינָן עוֹבְרִין מִשּׁוּם כָּל תִּלִּין: זֶה לְפִי
שְׁלֹא שְׂכָרָן, וְזֶה לְפִי שְׁאִין פְּעֻלַּתָן אֲצִלוֹ. וְאִם לֹא אָמַר לָהֶם
שְׂכָרְכֶם עַל בַּעַל הַבֵּית, הַשְּׁלִיחַ עוֹבֵר.

ז. אין השוכר עובר אלא בזמן שתבעו השכיר, ולא נתן לו; אבל אם לא תבעו, או שתבעו ולא היה לו מה יתן לו, או שהמחהו אצל אחר וקבל הרי זה פטור.

ח. המשהה שכר שכיר עד אחר זמנו אף על פי שכבר עבר בעשה ולא תעשה, הרי זה חייב לתן מיד. וכל עת שיששה עובר על לאו שלדבריהם, שנאמר "אל-תאמר לרעה, לך ושוב" (משלי ג, כח).

ט. כל שכיר ששכרו בעדים, ותבעו בזמנו, ואמר בעל הבית נתתי לך שכרך, והשכיר אומר לא נטלתי כלום תקנו חכמים שישבע השכיר בנקיטת חפץ, ויטל כדין כל נשבע ונוטל, מפני שבעל הבית טרוד בפועליו, וזה השכיר נושא נפשו לזה. אפלו היה השוכר קטן, הרי השכיר נשבע ונוטל.

י. שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם ולא שכרתיך, נאמן לומר שכרתיך ונתתי לך שכרך; וישבע בעל הבית הסת שנתן, או שבועת התורה אם הודה במקצת כשאר הטענות. היה לו עד אחד ששכרו, אינו מועיל כלום.

יא. וכן אם תבעו אחר זמנו אף על פי ששכרו בעדים המוציא מחברו, עליו הראיה; ואם לא הביא ראיה, ישבע בעל הבית הסת. הביא ראיה שתבעו כל זמנו הרי זה נשבע, ונוטל כל אותו היום שלתביעה.

יב. פיצד: היה עושה עמו ביום שני עד הערב זמנו כל ליל שלישי, וביום שלישי אינו נשבע ונוטל. ואם הביא עדים שהיה תובע כל ליל שלישי הרי זה נשבע ונוטל, כל יום שלישי; אבל מליל רביעי והלאה, המוציא מחברו עליו הראיה. וכן אם הביא עדים שהיה תובע והולך עד יום חמישי הרי זה נשבע ונוטל, כל יום חמישי.

יג. בעל הבית אומר שנים קצצתי לך, והשכיר אומר לא קצצת לי אלא שלוש לא תקנו חכמים שישבע השכיר כאן, אלא המוציא מחברו עליו הראיה. ואם לא הביא ראיה אף על פי שכבר נתן לו השתים, או שאמר לו הילך הרי בעל הבית נשבע בנקיטת חפץ; ודבר זה תקנת חכמים הוא, כדי שלא ילך השכיר בפחי נפש.

יד. במה דברים אמורים, בששכרו בעדים, ולא ידעו כמה פסק לו, ותבעו בזמנו. אבל אם שכרו שלא בעדים, או שתבעו אחר זמנו ישבע בעל הבית הסת שלא קצץ לו אלא מה שכבר נתן לו, או שלא נשאר לו אצלו אלא זה שאמר לו הילך, כדין כל הטענות.

טו. הנותן טליתו לאמן, אמן אומר שנים קצצת לי, והוא אומר אחת כל זמן שהטלית ביד האמן אם יכול לטען שהיא לקוחה בידו, הרי האמן נשבע בנקיטת חפץ ונוטל; ויכול לטען בשכרו, עד כדי דמיה. ואם יצאת טלית מתחת ידו, או שאין לו בה חזקה ואינו יכול לטען שהיא לקוחה בידו המוציא מחברו, עליו הראיה; ואם לא הביא ראיה ישבע בעל הטלית הסת, או שבועת התורה אם הודה במקצת כדין כל הטענות, שאין זה כדין השכיר.

טז. שכיר שבא להשבע אין מחמירין עליו, ואין מגלגלין עליו

כָּלָל; אֲלֵא נִשְׁבַּע שְׁלֹא נָטַל, וַיִּטַּל. וּלְכָל הַנִּשְׁבָּעִין אֵין מְקִילִין, חוּץ מִן הַשְּׂכִיר שֶׁמְקִילִין עָלָיו; וּפּוֹתֶחֱתִין לוֹ תַּחֲלָה, וְאוֹמְרִים לוֹ, אַל תַּצְעַר עֲצָמְךָ, הַשְּׁבַע וְטַל.

יז. אִפְלוּ הָיָה שְׂכָרוֹ פְּרוּטָה אַחַת, וּבַעַל הַבֵּית אוֹמֵר נִתְּתִיהָ לֹא יִטַּל אֲלֵא בַשְּׁבוּעָה. וְכֵן כָּל הַנִּשְׁבָּע וְנוֹטַל, אִפְלוּ לֹא יִטַּעַן אֲלֵא פְּרוּטָה אַחַת לֹא יִטַּל אוֹתָהּ אֲלֵא בַשְּׁבוּעָה, כַּעֲיֵן שְׁלֵתוֹרָה.

הַלְבוֹת שְׂכִירוֹת פֶּרֶק יב

א. הַפּוֹעֲלִין שֶׁהֵן עוֹשִׂין בְּדָבָר שְׂגֻדּוּלְיוֹ מִן הָאָרֶץ, וְעֵדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ, בֵּין בְּתִלוּשׁ בֵּין בְּמַחְבֵּר, וַיְהִיו מַעֲשִׂיהֶן הֵן גְּמִירַת הַמְּלָאכָה הָרִי עַל בַּעַל הַבֵּית מִצְוָה שִׁנְיִיחַ אוֹתָן לֶאֱכֹל מִמָּה שֶׁהֵן עוֹשִׂין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי תִבֹּא בְכֶרֶם רֵעֶךָ . . . כִּי תִבֹּא בְקִמַּת רֵעֶךָ" (דְּבָרִים כג, כה-כו). מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שְׂאִין הַכָּתוּב מְדַבֵּר אֲלֵא בַשְּׂכִיר; וְכִי אֵלּוּ לֹא שְׂכָרוֹ, מִי הִתִּיר לוֹ שְׂיָבוֹא בְכֶרֶם רֵעֵהוּ אוֹ בְקִמָּה שְׁלוֹ, שְׁלֹא מִדַּעְתּוֹ: אֲלֵא כֵּן הוּא אוֹמֵר, כִּי תִבֹּא בְרָשׁוֹת בַּעֲלִים לַעֲבוּדָה, תֹּאכֹל.

ב. מֵה בֵּין הָעוֹשֶׂה בְּתִלוּשׁ, לָעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר: שֶׁהָעוֹשֶׂה בְּתִלוּשׁ, אוֹכֵל עַד שְׁלֹא יִגְמַר עֲבוּדָתוֹ; וּמִשְׁתַּגְּמַר עֲבוּדָתוֹ, אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל. וְהָעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר כְּגוֹן בּוֹצֵר וְקוֹצֵר, אֵינּוּ אוֹכֵל אֲלֵא כְּשִׁיגְמַר עֲבוּדָתוֹ; כְּגוֹן שְׂיָבֹצֵר וַיִּתֵּן בֶּסֶל עַד שְׂיִמְלֶאנּוּ, וַיִּנְפֹּץ הַסֵּל לְמָקוֹם אַחֵר, וַיַּחֲזֹר וַיִּבְצֹר וַיִּמְלֶאנּוּ אֵינּוּ אוֹכֵל אֲלֵא אַחֵר שְׂיִמְלֵא הַסֵּל. אֲבָל מִפְּנֵי הַשֵּׁב אֲבָדָה לַבַּעֲלִים, אָמְרוּ חֲכָמִים שִׁיְהִיו הַפּוֹעֲלִין אוֹכְלִין בַּהֲלִיכָתָן מֵאֲמֵן לֵאמֹן וּבַחֲזִירְתָּן מִן הַגֵּת כִּדִּי שְׁלֹא יִבְטְלוּ מִמְּלֹאכְתָּן, וַיִּשְׁבּוּ לֶאֱכֹל, אֲלֵא אוֹכְלִין בְּתוֹךְ הַמְּלָאכָה, כְּשֶׁהֵן מְהַלְכִין בְּטִלִּין.

ג. הַמְּבַטֵּל מִמְּלֹאכְתּוֹ וְאֹכֵל, אוֹ שְׂאֹכֵל שְׁלֹא בִשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה הָרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "וַחֲרַמְשׁ לֹא תִנִּיף . . ." (דְּבָרִים כג, כו). מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שְׁכָל זְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּקִצְרָה, לֹא יִנִּיף חֲרַמְשׁ לֶאֱכִילָתוֹ; וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

ד. וְכֵן פּוֹעֵל שֶׁהוֹלִיךְ בִּידּוֹ מִמָּה שֶׁעָשָׂה, אוֹ שֶׁלָּקַח יֵתֵר עַל אֲכִילָתוֹ וְנוֹתֵן לְאַחֵרִים עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֵל-כְּלִיָּהּ, לֹא תִתֵּן" (דְּבָרִים כג, כה). וְאֵין לוֹקִין עַל שְׁנֵי לֹאִוִּין אֵלּוּ שְׂאֵם אֹכֵל אוֹ הוֹלִיךְ, חַיִּב לְשֵׁלֵם.

ה. הַחוֹלֵב וְהַמְּחַבֵּץ וְהַמְּגַבֵּץ אֵינּוּ אוֹכֵל, מִפְּנֵי שְׂאִינָן גְּדוּלֵי קֶרֶקַע. הַמְּנַכֵּשׁ בַּבְּצָלִים וּבִשְׂוֹמִים אֵף עַל פִּי שְׁתוּלֵשׁ קֶטְנִים מִבֵּין הַגְּדוּלִּים, וְכָל כְּיוּצָא בְּזֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, מִפְּנֵי שְׂאִין מַעֲשִׂיהֶן גְּמַר מְלָאכָה. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שׁוֹמְרֵי גִּנּוֹת וּפְרִדָּסִים, וְכָל דְּבָר הַמְּחַבֵּר כַּמְּקִשָּׁאוֹת וְהַמְּדַלְעוֹת שְׂאִינָן אוֹכְלִין כָּלָל.

ו. הַבוֹדֵל בְּתִמְרִים וּבַגְּרָגְרוֹת אֵינּוּ אוֹכֵל, מִפְּנֵי שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן לְמַעֲשֵׂר. הָעוֹשֶׂה בַּחֲטִים וְכִיוּצָא בָּהֶן, אַחֵר שֶׁעָשָׂר כְּגוֹן שֶׁשְׂכָּרָן לְבַר צְרוּרוֹת אוֹ לְנֶפֶח אוֹתָן אוֹ לְטַחַן הָרִי אֵלּוּ אוֹכְלִין, שֶׁעֵדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן לַחֲלָה. אֲבָל הַלֵּשׁ וְהַמְּקִטֵּף וְהָאוֹפֶה אֵינּוּ אוֹכֵל, מִפְּנֵי שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן לַחֲלָה, וְאֵין הַפּוֹעֵל אוֹכֵל אֲלֵא מְדַבֵּר שֶׁעֵדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר וְלַחֲלָה.

ז. נִתְפָּרְסוּ עֲגוּלָיו וְנִתְפָּתְחוּ חֲבִיּוֹתָיו וְנִתְחַתְּכוּ דְלוּעֵיו, וּשְׂכָּרָן

לַעֲשׂוֹת בָּהֶן הָרִי אֵלֹו לֹא יֹאכְלוּ: שֶׁהָרִי נִגְמְרוּ מִלֹּאכָתָן; וְנִקְבְּעוּ לַמַּעֲשֹׂר, וְהָרִי הֵן טָבֵל. וְאִם לֹא הוֹדִיעֵן, מַעֲשֹׂר וּמֵאכִילָן.

ח. אֵין הַפּוֹעֲלִים אוֹכְלִין בְּשִׁלְהֶקֶדֶשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "בְּכָרֶם רֶעֶךְ" (דברים כג, כה). שֶׁכֵּר פּוֹעֲלִין לַעֲשׂוֹת בְּנֻטַּע רַבְעֵי שָׁלוּ, הָרִי אֵלֹו לֹא יֹאכְלוּ; וְאִם לֹא הוֹדִיעֵן, פּוֹדָה וּמֵאכִילָן.

ט. הַקּוֹצֵר וְהַדֹּשׁ וְהַזּוֹרֶה וְהַבוֹרֵר וְהַמוֹסֵק וְהַבוֹצֵר וְהַדּוֹרֵךְ וְכָל כְּיוֹצֵא בְּמִלְאכוֹת אֵלֹו, הָרִי הֵם אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה. שׁוּמְרֵי גִתּוֹת וְעֶרְמוֹת וְכָל דָּבָר הַתְּלוּשׁ מִן הַקֶּרֶקַע, שֶׁעֲדִין לֹא נִגְמְרָה מִלֹּאכָתָן לַמַּעֲשֹׂר אוֹכְלִין מִהִלְכֶּת מְדִינָה, שֶׁהַשּׁוֹמֵר אֵינוֹ כּוֹעֹשֶׂה מַעֲשֶׂה. אֲבָל אִם עָשָׂה בְּאֶבֶר מֵאֲבָרָיו, בֵּין בִּידָיו בֵּין בְּרַגְלָיו, אִפְלוּ בִּכְתָפוֹ הָרִי זֶה אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה.

י. הִיָּה עוֹשֶׂה בַּתְּאֲנִים, לֹא יֹאכֵל בְּעֲנָבִים; בְּעֲנָבִים, לֹא יֹאכֵל בַּתְּאֲנִים: שֶׁנֶּאֱמַר "בְּכָרֶם רֶעֶךְ, וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים" (דברים כג, כה). וְהַעוֹשֶׂה בְּגֶפֶן זֶה, אֵינוֹ אוֹכֵל בְּגֶפֶן אַחֶרֶת. וְלֹא יֹאכֵל עֲנָבִים, וְדָבָר אַחֵר; וְלֹא יֹאכֵל בַּפֶּת, וְלֹא בְּמִלַּח. וְאִם קָצַץ עַל בַּעַל הַבֵּית עַל שַׁעֲוֹר מִה שִׁיאֲכֹל אוֹכֵל אוֹתוֹ בֵּין בְּמִלַּח, בֵּין בַּפֶּת, בֵּין בְּכָל דָּבָר שִׁירְצָה.

יא. אָסוּר לַפּוֹעֵל לִמְצֹץ בְּעֲנָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים" (דברים כג, כה). וְלֹא יִהְיוּ בָּנָיו אוֹ אִשְׁתּוֹ מִהִבְהִיבֵין לוֹ הַשִּׁבְלִין בָּאוֹר, וְאוֹכֵל שֶׁנֶּאֱמַר "וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כִּנְפֶּשֶׁךְ" (שם), עֲנָבִים כְּמוֹת שֶׁהֵן. וְכֵן כָּל כְּיוֹצֵא בָּהֶן.

יב. אָסוּר לַפּוֹעֵל לֵאכֹל מִה שֶׁהוּא אוֹכֵל אֲכִילָה גְּסָה, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּנְפֶּשֶׁךְ שִׁבְעָךְ" (דברים כג, כה). וּמִתֵּר לוֹ לִמְנַע עֲצָמוֹ עַד מְקוֹם הַיָּפּוֹת, וְאוֹכֵל. וַיֵּשׁ לוֹ לֵאכֹל קִישׁוֹת אִפְלוּ בְּדִינָר, וְכוֹתֵבוֹת אִפְלוּ בְּדִינָר אֶף עַל פִּי שִׁשְׁכָרוֹ בְּמַעֵה כֶּסֶף, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּנְפֶּשֶׁךְ שִׁבְעָךְ"; אֲבָל מִלְּמַדִּין אֶת הָאָדָם שֶׁלֹא יִהְיֶה רַעֲבָתָן, וְיִהְיֶה סוֹתֵם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו. הִיָּה מְשַׁמֵּר אֲרָבַע אוֹ חֲמֵשׁ עֶרְמוֹת, לֹא יִמְלֵא כְּרֶסוֹ מֵאַחַת מֵהֶן, אֲלֹא אוֹכֵל מִכָּל אַחַת וְאַחַת, לְפִי חֲשָׁבוֹן.

יג. הַפּוֹעֲלִים שֶׁלֹא הִלְכוּ שְׁתֵּי וְעָרַב בִּגְתָּ אוֹכְלִין עֲנָבִים, וְאֵין שׁוֹתִין יַיִן: שֶׁעֲדִין אֵינָן עוֹשִׂין אֲלֹא בְּעֲנָבִים בִּלְבָד. וּמִשִּׁדְּרָכוֹ בִּגְתָּ, וְיִהְיוּ בָּה שְׁתֵּי וְעָרַב יֵשׁ לָהֶן לֵאכֹל מִן הָעֲנָבִים, וְלִשְׁתּוֹת מִן הַתִּירוֹשׁ: שֶׁהָרִי הֵן עוֹשִׂין בְּעֲנָבִים וּבַיַּין.

יד. פּוֹעֵל שֶׁאִמֵּר תָּנוּ לֹאֲשִׁתִּי וּבְנֵי מִה שֶׁאֲנִי אוֹכֵל, אוֹ שֶׁאִמֵּר הָרִינִי נוֹתֵן מַעֵט מִזֶּה שֶׁנִּטְלָתִי לֵאכֹל לֹאֲשִׁתִּי וּבְנֵי אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, שֶׁלֹא זָכָתָה תּוֹרָה אֲלֹא לַפּוֹעֵל עֲצָמוֹ. אִפְלוּ נָזִיר שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה בְּעֲנָבִים, וְאִמֵּר תָּנוּ לֹאֲשִׁתִּי וּבְנֵי אֵין שׁוּמְעִין לוֹ.

טו. פּוֹעֵל שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וְעַבְדָּיו, וְהַתְּנָה עִם בַּעַל הַבֵּית שֶׁלֹא יֹאכְלוּ מִמֶּה שֶׁהֵן עוֹשִׂין לֹא הוּא וְלֹא הֵם הָרִי אֵלֹו אֵינָן אוֹכְלִין. בְּמִה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּגִדּוּלִים, מִפְּנֵי שִׁישׁ בָּהֶם דַּעַת, וְהָרִי מִחֲלוֹ. וְאִם הָיוּ קִטְנִים, אֵינוֹ יָכוֹל לְפַסֵּק עֲלֵיהֶן שֶׁלֹא יֹאכְלוּ, שֶׁאֵינָן אוֹכְלִין מִשְׁלֹאֲבִיהֶן אוֹ מִשְׁלֹאֲדוֹנֵיהֶם, אֲלֹא מִשְׁלֹשְׁמִים.